

Ergenlerin Problem Çözme Becerileri ve Siber Zorbalıkla Başa Çıkma Davranışları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi *

Hüseyin Gülen**, Adem Peker***

Makale Geliş Tarihi: 25/04/2018

Makale Kabul Tarihi: 03/12/2018

Öz

Bu çalışmada ergenlerin problem çözme becerileri ile siber zorbalıkla başa çıkma davranışları arasındaki yordayıcı ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2015-2016 öğretim yılındaki Kars il merkezindeki ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırma 412 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak, Problem Çözme Becerileri Ölçeği, Ergenlere Yönelik Siber Zorbalıkla Başa Çıkma Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler üzerinde Pearson Korelasyon Analizi, Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, problem çözme becerileri ile siber zorbalıkla başa çıkma davranışları arasındaki korelasyon değerlerinin düşük düzeyde, negatif yönde ve anlamlı olduğu gözlenmektedir. Araştırmanın diğer bir sonucunda, siber zorbalıkta sosyal destek arama davranışını, problem çözme becerilerinin kendine güvenli yaklaşım boyutu; siber zorbalıkta yardım arama davranışını, problem çözme becerilerinin planlı ve aceleci yaklaşım boyutu; siber zorbalıkta mücadele etme davranışını problem çözme becerilerinin kaçınan ve planlı yaklaşım boyutu; siber zorbalıkta çevrimiçi güvenlik davranışını problem çözme becerilerinin düşünen ve kaçınan yaklaşım boyutu negatif bir yönde ve anlamlı bir oranda yordadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ergenler, problem çözme, siber zorbalıkla başa çıkma

The Investigation of The Relationships Between Adolescent Problem Solving Skills and Behavior of Coping with Cyber Bullying

Abstract

The aim of this study is to investigate the predictive relationships between adolescents' problem solving skills and coping with cyberbullying. The participants are 9th, 10th, 11th and 12th grade students who attend secondary education institutions in Kars province centre in the 2015-2016 school year. Problem Solving Skills Questionnaire, The Scale on Coping with Cyber Bullying towards Adolescents were used as data collection tools in the study. Pearson Correlation Analysis, Multiple Linear Regression Analysis were used on the data obtained in the research. As a result of the research, it is observed that the correlations between problem

* Bu çalışma, birinci yazarın "Ergenlerin Problem Çözme Becerileri ve Siber Zorbalıkla Başa Çıkma Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

** Rabia Hatun Kız Anadolu İHL, Bingöl, Türkiye, gulsenhuseyin@gmail.com ORCID: 0000-0002-5374-4957

*** Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Erzurum, Türkiye, adem.peker@atauni.edu.tr ORCID: 0000-0002-3594-9166

solving abilities and cyber bullying coping behaviours are low, negative and meaningful. Another result of the study indicates that the relation between the social support search behaviour in cyber bullying as self-confidence approach dimension of problem solving skills; cyber bullying help search behaviour as problem-solving skills in a planned and hasty approach dimension; avoidance of problem-solving skills as the avoidance of cyber-bullying dimension is negative and significant.

Keywords: *Adolescents, problem solving, coping with cyber bullying*

Giriş

İletişim insanlığın var olduğu ilk günden bu yana var olan bir etkileşimdir ve insanlar iletişim içinde olabilmek için geçmişten günümüze çok çeşitli yöntemlere başvurmuştur. Teknolojinin hızla geliştiği günümüzde ise en çok kullanılan iletişim araçlarından biri de internettir (Çiftçi, 2015). Son on yılda internet ile birlikte elektronik ve bilgisayar tabanlı iletişimin ve bilgi paylaşımının büyümesi bireylerin sosyal etkileşimlerinde, öğrenme stratejilerinde ve eğlence seçimlerinde değişiklik oluşturduğu gözlenmektedir. En önemlisi teknoloji, yeni iletişim araçları yaratmış ve insanların bilgi arama şeklini önemli ölçüde değiştirmiştir.

Bu iletişim araçları özellikle web sitelerini, anında mesajlaşma, e-postalar, sohbet odaları, sosyal paylaşım siteleri ve kısa mesajlaşma hizmetlerinden yoğun olarak yararlanan gençler arasında etkili olduğu belirtilmektedir (Boyd, 2008; Bryant, Sanders-Jackson ve Smallwood, 2006). Yüksek teknolojik cihazlar, başkaları ile iletişim kurma yeteneği de dahil olmak üzere birçok görevin tamamlandığı hız ve kolaylığı artırabilmektedir. Elektronik yenilikler, gençlerin dünyanın dört bir yanından yeni arkadaşlar veya aile üyeleri ile tanışmasının yanı sıra bilinen arkadaşları ve aileleri ile iletişim kurmalarını kolaylaştırabilmektedir.

İnternet, çocuklar ve gençler arasında sosyal destek, kimlik araştırması, bilgi alışverişi, akademik destek ve dünya çapında kültürler arası etkileşimlerden elde edilen eğitimsel yararlar gibi kişisel ve eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesini sağlayabilmektedir. Bu gelişmeler ergenlere yeni arkadaşlıklar kurma; bilgiye kısa sürede ulaşma ve paylaşma; oyun oynayarak, film izleyerek veya müzik dinleyerek eğlenme; farklı kültürlerde yaşayan bireylerle tanışarak çeşitli kültürleri tanıma şansı yakalama ve kendini keşfetme konusunda önemli fırsatlar sunmaktadır (Eroğlu, 2014).

Bazı çalışmalarda ergenlerin akademik olarak desteklenmesi için sosyal medyanın kullanılması gerektiğini savunulmaktadır. Gonzales ve Hancock (2010) sosyal medya sitelerinde bildirimde bulunmanın ergenlerin benlik saygısını artırdığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca çalışmada, Facebook'daki kendini tanıtmının sosyal ilişkilerin ve benliğin gelişmesine etki ettiği belirlenmiştir. Ergenlerin üzerinde yapılan diğer bir çalışmada (Hrastinski ve Aghaei, 2012), öğrencilerin e-posta ve anlık mesajlaşma yöntemlerini kullanmalarının soru sorma, grup çalışmasını koordine etme ve

yaşadıklarını arkadaşlarıyla paylaşma fırsatı sağladığı bulunmuştur. Öğrencilerin kurs arkadaşlarıyla temas kurmak için düzenli olarak Facebook kullandıkları bildirilmiştir.

Ne yazık ki, internet, cep telefonları ve diğer iletişim araçları, gençlerin agresif ve zararlı mesajları iletmek de dahil olmak üzere istedik olmayan sosyal faaliyetlerde bulunmalarına yol açabilmektedir. İnternet ve diğer iletişim teknolojileri, çocukları ve gençleri çevrimiçi olarak zorbalığa maruz kalma riskiyle karşı karşıya bırakabilmektedir. Bu teknolojileri kullanırken diğer insanları aşağılama, alay etme, tehdit etme, sosyal paylaşım hesaplarının izinsiz kullanımı gibi siber zorbalık belirtileri olarak ifade edilebilecek şekilde de kullanımlar görülebilmektedir.

Siber zorbalık, e-postaların, blogların, web sitelerinin, sohbet odaları, cep telefonları, anında mesajlaşma, video görüntüleri, kısa mesajlar, ve çevrimiçi oyunların kullanımı da dahil olmak üzere farklı teknolojilerin kullanılmasıyla oluşmaktadır. Siber zorbalık, karşılıklı suçlamalar, taciz, iftira, taklit, açıklama, dolandırıcılık, dışlanma ve ağ izlemesi gibi çevrimiçi tartışmalar gibi oldukça çeşitli biçimlerde gelebilmektedir.

Lacey (2007) siber zorbalığı bilişim ve iletişim teknolojilerinin kullanılarak yapılan bir zorbalık olarak görmekte ve sosyal saldırganlığın bir türü olarak tanımlamaktadır. Belsey (2007), siber zorbalığı, bir grubun veya bir bireyin bilişim ve iletişim teknolojilerini kullanarak diğer insanları tehdit etmek amacıyla art niyetli ve tekrarlayan bir şekilde kullanılması olarak belirtmektedir. Tokunaga (2010) siber zorbalığı, başkalarına zarar veya rahatsızlık vermeyi amaçlayan düşmanca veya saldırgan mesajları defalarca ileten bireyler veya gruplar tarafından elektronik veya dijital medya aracılığıyla gerçekleştirilen zararlı bir davranış olarak ifade etmektedir.

Siber zorbalığın gerek zorba gerekse mağdurlar üzerinde birçok önemli soruna yol açtığı bilinmektedir. Ergenlerin siber zorbalığa maruz kaldıklarında üzüntü ve öfke hissettikleri belirtilmiştir (Burgess-Proctor, Patchin ve Hinduja, 2009; Taştekin, 2016; Yaman ve Peker, 2012). Siber zorbalık davranışlarının bireylerde duygusal ve psikolojik sorunlar, akademik zorluklar, düşük benlik saygısı, klinik depresyon, bir destek yapısı eksikliği gibi sorunlara yol açtığı bildirilmektedir (Hinduja ve Patchin, 2009).

Mitchell, Finkelhor ve Wolak (2003), siber mağdurların depresyona girme, suç işleme ve madde kullanma olasılığının daha yüksek olduğunu bulmuştur. Ybarra ve Mitchell (2004), tarafından yapılan araştırmada siber mağdurların % 44'ünün ebeveyniyle duygusal bağlarının yetersiz olduğu ve ebeveyniyle duygusal bağlarının yetersiz olmasının siber zorbalık yapmayı üç kat arttırdığı belirlenmiştir.

Siber zorbalığın üstesinden gelmek için öğrencilerin sessiz kalma, başkalarını bloke etme, sosyal ağlara erişimi durdurma ya da iptal etme gibi davranışlar gösterdikleri belirtilmektedir (Sittichai ve Tudkea, 2015). Slonje ve Smith (2008) öğrencilerin siber zorbalıkla karşılaştıklarında birine söyleyerek destek aramaya çalıştıklarını bildirmektedir. Vollink ve diğerleri (2013) öğrencilerin siber zorbalığa

maruz kaldıklarında kaçınma, iyimser, duygusal ile depresif başa çıkma davranışlarını gösterdiklerini saptamıştır.

Arıcak Siyahhan ve diğerleri (2008) ve Juvonen ve Gross, (2008) öğrencilerin siber zorbalıkla başa çıkmak için kullanıcı adını veya hesap kimliğini, e-posta adresini veya telefon numarasını değiştirmek, sosyal medyada kendilerine zararlı mesaj gönderen kullanıcıları engellemek gibi teknik çözümlere başvurduklarını ortaya çıkarmıştır.

Kısacası farklı ülkelerden siber zorbalık davranışları üzerine yapılan araştırmalar siber zorbalığın ergenlik çağında evrensel bir sorun olduğunu ve okullarda da giderek büyüyen bir sorun haline geldiğini göstermektedir. Yine araştırmalarda siber zorbalıkla başa çıkmak için farklı yöntemlerin kullanıldığı gözlenmektedir. Özellikle problem çözme becerilerinin iyi sosyal ilişkileri kurmayı etkilediği ve siber zorbalık davranışları azaltacağı belirtilmektedir (Jose ve Vierling 2018). Dolayısıyla günlük hayatta problem çözme becerilerinin siber zorbalıkla başa çıkma davranışları arasındaki yordayıcı ilişkilerin belirlenmesinin önleyici çalışmalar ile ilgili bilgi birikimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda bu araştırmada, ergenlerin problem çözme becerileri ve siber zorbalıkla başa çıkma başa çıkma davranışları arasındaki yordayıcı ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Problem Cümlesi

Ergenlerin problem çözme becerileri, siber zorbalıkla başa çıkma davranışlarını anlamlı bir düzeyde yordamakta mıdır? Bu genel problem cümlesi ışığında aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

Alt Problemler

1. Problem çözme becerileri, siber zorbalıkta sosyal destek arama davranışını anlamlı bir düzeyde yordamakta mıdır?
2. Problem çözme becerileri, siber zorbalıkta yardım arama davranışını anlamlı bir düzeyde yordamakta mıdır?
3. Problem çözme becerileri, siber zorbalıkta mücadele etme davranışını anlamlı bir düzeyde yordamakta mıdır?
4. Problem çözme becerileri, siber zorbalıkta çevrimiçi güvenlik davranışını anlamlı bir düzeyde yordamakta mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın amacına uygun olması, ekonomik olarak verilerin toplanması ve çözümlene yapılması için tarama yöntemlerinden biri olan ilişkisel tarama yaklaşımı seçilmiştir. Bu yaklaşımda gelişim, çeşitli gelişmişlik aşamalarını temsil ettiği varsayılan, birbirinden farklı gruplar üzerinde aynı anda yapılacak gözlemlerle belirlenmeye çalışılır (Karasar, 2012).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evreni 2015-2016 öğretim yılındaki Kars il merkezindeki ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde basit tesadüfi seçkisiz yöntem kullanılmıştır. Araştırmada öncelikle okulların ismi bir torbaya konularak kura ile çekilmiştir. Daha sonra hem şube hem de sınıf listesinden basit tesadüfi seçkisiz seçim ile öğrenciler belirlenmiştir. Bütün bu işlemlerden sonra araştırmanın örneklemini, Kars ilinde 9., 10., 11. ve 12. sınıflara devam eden 412 öğrenciden oluşmuştur. Araştırmadaki katılımcılar 14 ila 19 yaş arasında değişmektedir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımlarına bakıldığında kızların oranının yaklaşık olarak % 63, erkeklerinin oranının ise % 37 olduğu görülmektedir. Öğrencilerin sınıf düzeyine göre dağılımlarına bakıldığında 9. sınıfların yaklaşık olarak % 32, 10. sınıfların % 31, 11. sınıfların % 18 ve 12. sınıfların % 19 olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel bilgi formu

Öğrencilerin çeşitli özellikleri hakkında bilgi toplamak için araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Bu form; cinsiyet, yaş, okul türü, sınıf düzeyi, internete girince filtre kullanıyor mu?, internette tanıştığı kişilerle günlük hayatta görüşüyor mu? ve sosyal ağ şifrelerini arkadaşlarıyla paylaşıyor mu? ile ilgili sorular içermektedir.

Problem çözme becerileri ölçeği (PÇBÖ)

Öğrencilerin problem çözme beceri düzeylerini belirlemek için Heppner ve Peterson'un (1982) geliştirdiği ölçek kullanılmıştır. Ölçek Şahin, Şahin ve Heppner (1993) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçekte 35 tane madde ve 6 alt boyut bulunmaktadır. Alt boyutlar düşünen yaklaşım (DY), aceleci yaklaşım (AY), değerlendirici yaklaşım (DEY), kaçınan yaklaşım (KY), kendine güvenli yaklaşım (KGY) ve planlı yaklaşım (PY) olarak adlandırılmıştır. Ölçeğin genel Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .90 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarının güvenilirlik katsayıları ise .72 ile .81 arasında farklılaştığı saptanmıştır (Şahin ve diğerleri, 1993). Bu çalışma kapsamında KY, DEY, PY, DY, KGY, AC için güvenilirlik iç tutarlılık katsayısı sırasıyla .64, .60, .62, .72, .64, .60 olduğu belirlenmiştir.

Ergenlere yönelik siber zorbalıkla başa çıkma ölçeği (EYSZBÇÖ)

Ergenlerin siber zorbalıkla karşılaştıklarında başa çıkma davranışlarını belirlemek için Peker, Özhan ve Eroğlu'nun (2015) geliştirdiği ölçek kullanılmıştır. Ölçek 17 soru ve 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları sosyal destek arama (SDA), yardım arama (YA), mücadele etme (ME) ve çevrimiçi güvenilirlik (ÇİG) olarak isimlendirilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları alt boyutlar için sırasıyla .80, .86, .70 ve .77 arasında değiştiği görülmüştür. Bu çalışma kapsamında

SDA, YA, ME, ÇİG için güvenirlik iç tutarlılık katsayısı sırasıyla .65, .84, .60, .63 olduğu belirlenmiştir.

Verilerin Uygulanması

Çalışmanın amacı doğrultusunda verilerin uygulanabilmesi için araştırmacılar tarafından Kars İl Milli Eğitim Müdürlüğünden izin istenmiştir. Gerekli yasal izin alındıktan sonra ölçeklerin uygulanması birinci araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçekleri uygulanırken öğrencilere çalışmanın amacına ilişkin bilgi verilmiş ve gönüllü olan kişiler çalışmaya dahil edilmiştir. Uygulamalar sınıf ortamında yapılarak yaklaşık olarak 15 ila 20 dakika arasında sürmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırmada, problem çözme becerileri ve siber zorbalıkla başa çıkma davranışları arasındaki ilişkiler Pearson Korelasyon Analizi, problem çözme becerilerinin siber zorbalıkla başa çıkma davranışları üzerindeki yordayıcı etkisi incelemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Analizler SPSS 22.00 programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, 05 anlamlılık düzeyi esas alınmıştır. Verilerin normallik varsayımını zorlaştıran uç değerlere ilişkin bilgiler Mahalanobis uzaklık değerleri incelenerek elde edilmiştir. 14 kişiye ait verinin analizi etkileyecek bir biçimde uç değerlere sahip olmalarından dolayı veri setinden çıkarılmıştır. Araştırmada verilerin çoklu doğrusal regresyon analize uygun olma durumu için basıklık ve çarpıklık değerlerine bakılmıştır. Buna ilişkin sonuçlar Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1.

Araştırma Verilerine İlişkin Betimsel İstatistikler ve Basıklık ve Çarpıklık Değerleri

Değişkenler*	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık		Basıklık	
				Standart	Standart	Standart	Standart
	İstatistik	İstatistik	İstatistik	İstatistik	Hata	İstatistik	Hata
SDA	412	8.27	2.15	-.208	.120	-.459	.240
YA	412	11.61	4.14	.133	.120	-.984	.240
ME	412	11.60	2.78	-.193	.120	-.561	.240
CG	412	16.10	3.10	-.765	.120	.515	.240
ACY	412	34.90	6.39	.116	.120	-.144	.240
DNY	412	13.50	5.23	.311	.120	-.441	.240
KCY	412	12.28	4.71	.198	.120	-.631	.240
DGY	412	8.10	3.38	.470	.120	-.216	.240
KGY	412	16.63	5.39	-.006	.120	-.559	.240
PLY	412	10.51	4.02	.278	.120	-.646	.240

* Siber Zorbalıkla Başa Çıkma	*Problem Çözme Becerileri
1. Sosyal Destek Arama	5. Aceleci Yaklaşım
2. Yardım Arama	9. Kendine Güvenli Yaklaşım
3. Mücadele Etme	6. Düşünen Yaklaşım
4. Çevrimiçi Güvenlik	7. Kaçınan Yaklaşım
	8. Değerlendirici Yaklaşım
	10. Planlı Yaklaşım

Tablo 1 incelendiğinde verilere ilişkin çarpıklık ve basıklık değerlerinin +3 ila -3 arasında olduğundan dolayı normallik varsayımının karşılandığı söylenebilir (Akbulut, 2010). Ayrıca çalışma verilerindeki değişkenler arasında çoklu doğrusal bir ilişkinin olmaması (bknz, tablo:2) ve hata terimleri dağılımının varyanslarının eşit olması (F:00, P:1.00) verilerin regresyon analizine uygun olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2011).

Bulgular ve Yorum

Araştırmada yer alan problem çözme ve siber zorbalıkla başa çıkma davranışlarının alt boyutlarına ilişkin Pearson korelasyon katsayıları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.

Problem Çözme Becerileri ve Siber Zorbalıkla Başa Çıkma Davranışı Arasındaki İlişkiler

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.SDA	1									
2. YA	.40*	1								
3. ME	.19*	.22*	1							
4. ÇG	.28*	.30*	.33*	1						
5. ACY	.018	-.13*	-.12*	-.10*	1					
6. DNY	-.10*	-.15*	-.18*	-.20*	-.03	1				
7. KCY	-.11*	-.15*	-.22*	-.19*	.28*	.22*	1			
8. DGY	-.11*	-.10*	-.14*	-.13*	-.04	.52*	.08*	1		
9. KGY	-.12*	-.11*	-.14*	-.18*	.003	.66*	.25*	.53*	1	
10. PLY	-.12*	-.17*	-.19*	-.19*	-.09*	.66*	.19*	.48*	.64*	1

*p<.05

Tablo 2’deki problem çözme becerileri ile siber zorbalıkla başa çıkma davranışları arasındaki korelasyon değerlerinin düşük düzeyde, negatif yönde ve anlamlı olduğu belirlenmiştir. Sadece problem çözme becerisinin aceleci yaklaşım alt boyutu ile siber zorbalık ile başa çıkma davranışlarının sosyal destek arama alt boyutları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı göze çarpmaktadır. Çoklu doğrusal regresyon analiz yapabilmek için bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında bir ilişkinin olması

gerektiği vurgulanmaktadır (Büyüköztürk, 2011). Dolayısıyla regresyon analizinde bu durum dikkate alınarak aceleyici yaklaşım analiz işlemine dahil edilmemiştir.

Siber Zorbalıkla Başa Çıkma Davranışını Yordayan Değişkenlere İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde problem çözme becerilerinin siber zorbalıkta başa çıkma davranışlarını yordayıp yormadığına ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. İlk olarak problem çözme becerilerinin siber zorbalıkta sosyal destek arama davranışını yordayıp yormadığına ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3.

Problem Çözme Becerilerinin Siber Zorbalıkta Sosyal Destek Arama Davranışını Yordamasına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Model	Standartlaştırılmamış Katsayılar			Standartlaştırılmış Katsayılar		
	Yordayıcı Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p
1.	Sabit	9.067	.34		26.44	
	Kendine güvenli yaklaşım	-.048	.02	-.12	-2.43	.01*

a. Bağımlı Değişken: Sosyal Destek Arama

$R^2=.014$, $F_{(1-410)}=5.92$; $p<.05$

Tablo 3 incelendiğinde, siber zorbalıkta sosyal destek arama davranışını, problem çözme becerileri ölçeğinin sadece kendine güvenli yaklaşım boyutu, negatif bir yönde ve anlamlı bir oranda yordadığı görülmektedir. Çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre 1. aşamada kendine güvenli problem çözme yaklaşımının siber zorbalıkta sosyal destek arama davranışının % 1.4’ünü açıkladığı görülmektedir.

Problem çözme becerilerinin siber zorbalıkta yardım arama davranışını yordayıp yormadığına ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4.

Problem Çözme Becerilerinin Siber Zorbalıkta Yardım Arama Davranışını Yordamasına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Model	Standartlaştırılmış Katsayılar			Standartlaştırılmış Katsayılar		
	Yordayıcı Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p
1.	Sabit	13.40	.56		23.75	.001
	Planlı Yaklaşım	-.17	.05	-.17	-3.40	*

	Sabit	16.84	1.28		13.21	
2.	Planlı Yaklaşım	-.18	.05	-.18	-3.70	.003
	Aceleci Yaklaşım	-.094	.031	-.15	-3.00	*

a. Bağımlı Değişken: Yardım Arama

1.Model: $R^2=.027$, $F_{(1-410)}=11.55$, 2.Model: $R^2=.048$, $F_{(2-409)}=10.39$; $p < .05$

Tablo 4 incelendiğinde, siber zorbalıkta yardım arama davranışını, problem çözme becerileri ölçeğinin planlı ve aceleci yaklaşım boyutu, negatif bir yönde ve anlamlı bir oranda yordadığı görülmektedir. Çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre 1. aşamada planlı problem çözme yaklaşımının siber zorbalıkta yardım arama davranışının % 2.7'sini, 2. aşamada aceleci problem çözme yaklaşımının siber zorbalıkta yardım arama davranışının % 2.1'ini açıkladığı görülmektedir.

Problem çözme becerilerinin siber zorbalıkta mücadele etme davranışını yordayıp yordadığına ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5.

Problem Çözme Becerilerinin Siber Zorbalıkta Mücadele Etme Davranışını Yordamasına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Model	Standartlaştırılmış	Standart	Standartlaştırılmış			
	mamış		Hata	β	t	p
	Katsayılar	B	t			
	Yordayıcı					
	Değişkenler					
1.	Sabit	13.18	.38		35.14	
	Kaçınan	-.13	.03	-.22	-4.49	.001*
	Yaklaşım					
2.	Sabit	14.09	.47		30.05	
	Kaçınan	-.11	.03	-.19	-3.86	.003*
	Yaklaşım					
	Planlı Yaklaşım	-.107	.034	-.16	-3.19	

a. Bağımlı Değişken: Mücadele Etme

1.Model: $R^2=.047$, $F_{(1-410)}=20.12$, 2.Model: $R^2=.070$, $F_{(2-409)}=15.37$; $p < .05$

Tablo 5 incelendiğinde, siber zorbalıkta mücadele etme davranışını problem çözme becerileri ölçeğinin kaçınan ve planlı yaklaşım boyutu, negatif bir yönde ve anlamlı bir oranda yordadığı görülmektedir. Çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre 1. aşamada kaçınan problem çözme yaklaşımının siber zorbalıkta mücadele etme davranışının % 4.7'sini, 2. aşamada planlı problem çözme yaklaşımının siber zorbalıkta mücadele etme davranışının % 2.3'ünü açıkladığı görülmektedir.

Problem çözme becerilerinin siber zorbalıkta çevrimiçi güvenlik davranışını yordayıp yordadığına ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6.
Problem Çözme Becerilerinin Siber Zorbalıkta Çevrimiçi Güvenlik Davranışını Yordamasına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Model	Standartlaştırılmış Katsayılar			Standartlaştırılmış Katsayılar		
	Yordayıcı Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p
1.	Sabit	17.11	.42		42.67	
	Düşünen Yaklaşım	-.12	.029	-	-4.16	.001*
2.	Sabit	18.66	.52		36.19	
	Düşünen Yaklaşım	-.10	.03	-	-3.44	
	Kaçıngan Yaklaşım	-.098	.032	-	-3.05	.003*
				.20		
				.17		
				.15		

a. Bağımlı Değişken: Çevrimiçi Güvenlik

1.Model: $R^2=.041$, $F_{(1-410)}=17.33$; 2.Model: $R^2=.062$, $F_{(2-409)}=13.48$; $p<.05$

Tablo 6 incelendiğinde, siber zorbalıkta çevrimiçi güvenlik davranışını problem çözme becerilerinin düşünen ve kaçıngan yaklaşım boyutu, negatif bir yönde ve anlamlı bir oranda yordadığı görülmektedir. Çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçlarına göre 1. aşamada düşünen problem çözme yaklaşımın siber zorbalıkta çevrimiçi güvenlik davranışının % 4.1'ini, 2. aşamada kaçıngan problem çözme yaklaşımın siber zorbalıkta çevrimiçi güvenlik davranışının % 2.1'ini açıkladığı görülmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda öğrencilerin problem çözme becerileri ile siber zorbalıkla başa çıkma davranışları arasındaki korelasyon değerlerinin düşük düzeyde, negatif yönde ve anlamlı olduğu gözlenmektedir. Sadece problem çözme becerisinin aceleci yaklaşım alt boyutu ile siber zorbalık ile başa çıkma davranışlarının sosyal destek arama alt boyutları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı göze çarpmaktadır. Değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı zaman çoklu doğrusal regresyon analizi yapılamadığı için aceleci yaklaşım analiz işlemine dahil edilmemiştir.

Araştırma sonuçlarına göre siber zorbalıkta sosyal destek arama davranışını, problem çözme becerilerinin sadece kendine güvenli yaklaşım boyutu, negatif bir düzeyde ve anlamlı bir oranda yordadığı görülmektedir. Bir diğer ifade ile kendine güvenli problem çözme yaklaşımı artıçça siber zorbalıkta sosyal destek aramanın yordayıcı etkisinin azaldığı söylenebilir.

Siber zorbalığın olumsuz etkilerin azaltılması ile ilgili sıkça önerilen bir strateji, sosyal destek aramak olduğu vurgulanmaktadır (Dehue, Bolman ve Vollink, 2008; Kowalski, Limber ve Agatston, 2008; Machackova vd., 2013; Riebel, Jaeger ve

Fischer, 2009; Taştekin, 2016). Parris vd., (2012) siber zorbalık olayı yaşandığında arkadaş ve ebeveyn desteğinin siber zorbalıkla başa çıkmak için önemli bir rol oynadığını ortaya çıkarmıştır.

Sosyal desteğin siber zorbalık davranışlar ile başa çıkma da önemli bir unsur olduğu belirtilmekle birlikte siber mağdurların sosyal desteğe başvurmadıkları zamanlarında olduğu ifade edilmektedir. Bazı öğrenciler arkadaşlarına veya ebeveynlerine siber zorbalık olayları bildirmesine rağmen araştırmacılar, geleneksel zorbalığın mağdurlarına kıyasla siber zorbalık mağdurlarının yardım isteme ihtimalinin daha düşük olduğunu öne sürmüştür (Li, 2006; Stacey, 2009). Bunun nedeni olarak, teknolojinin ortadan kaldırılması korkusunun olduğu düşünülmektedir (Stacey, 2009). Siber mağduriyet yaşayan kişilerin arkadaşlarının siber zorbalığı önemli gördükleri olasılığının düşük olması da sosyal desteğe başvurulmamasının diğer bir nedeni gösterilmektedir (Slonje ve Smith, 2008).

Sosyal desteğe başvurmamak için bir diğer olası sebep, öğrencilerin siber zorbalığın durdurulabileceğine dair güven eksikliğinin olduğu bildirilmektedir (Mishna, Saini ve Solomon, 2009). Bazı araştırmalar, siber zorbalığa maruz kalan öğrencilerin yardım ararken erişkinlerin güvenilir olduğunu ve kaynaklar sunabileceğini de gösterirken (Hinduja ve Patchin, 2007); bazı çalışmalar ise bu durumun eğlenceli olduğu düşünülen bir şeyden (teknoloji) ayrılması anlamına geleceği için öğrencilerin sosyal destek aramayacağını önermektedir (Smith vd., 2008).

Ayas ve Horzum (2012), bireylerin siber zorbalığa uğradıklarını arkadaşlarıyla paylaşımlarının, ergenlik döneminde çocukların arkadaşlarından aldıkları sosyal desteği, aile ve diğer bireylerden aldıkları destekten daha önemli görmeleriyle ilişkili olduğuna bağlamaktadır. Ayrıca siber zorbalığa maruz kalan çocukların durumu aileleriyle paylaşmama sebebi, otoriter aile yapılanmasından kaynaklanıyor olabilir. Otoriter ailelerde çocukların, cezalandırılacaklarını, şiddete maruz kalacaklarını ya da kazanımlarının elinden alınacağını düşünerek bu tür olumsuzlukları aileleriyle paylaşmak istemedikleri ileri sürülebilir (Özer, 2016).

Bilişim ve iletişim teknolojilerini kullanırken istenilmeyen problem durumlarıyla karşılaşıldığında yaratıcı ve etkili çözümler üretebilen, bu sorunları çözülebileceğine dair inancı olan, yeni ve zor sorunları çözebilme yeteneğine güvenen, karar verirken sistematik bir yöntem kullanan bireylerin kendilerine güvendikleri ve sosyal desteğe başvurmadan problemi çözebilecekleri ifade edilebilir.

Araştırma sonuçlarına göre siber zorbalıkta yardım arama davranışını, problem çözme becerilerinin planlı ve aceleci yaklaşım boyutu, negatif bir düzeyde ve anlamlı bir oranda yordadığı gözlenmektedir. Bir diğer ifade ile planlı ve aceleci problem çözme yaklaşımı artıkça siber zorbalıkta yardım aramanın yordayıcı etkisinin azaldığı söylenebilir.

Li (2010), yetişkinden yardım almanın siber zorbalığa maruz kalmayı azalttığını bulgulaması bu araştırma sonucuyla örtüşmektedir. Smith (2015) yaptığı çalışmada öğrencilerin siber zorbalık yaşadıkları zaman arkadaşlarından, ebeveynlerinden ve öğretmenlerinden yardım istediklerini bulması bu araştırma bulgusuyla benzerlik göstermektedir. Özer (2016) öğrencilerin siber zorbalığı sonlandırmak için yaşadıkları olayı çoğunlukla arkadaşlarıyla paylaştıklarını ancak aileye, öğretmene ya da okul müdürüne durumu bildirme, psikoloğa veya polise başvurma gibi başkalarından yardım alma stratejilerini daha az kullandıklarını belirlemesi bu araştırma sonucunu kısmı olarak desteklemektedir. Wachs, Wolf ve Pan (2012) siber zorbalık mağdurlarının başkalarından yardım isteme davranışında bulduklarını ifade etmeleri bu çalışmanın sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir.

Bireylerin siber zorbalığa maruz kaldıklarında yardım arama davranışında bulunmadığını öne süren çalışmalarda mevcuttur. Örneğin Agatston, Kowalski ve Limber (2007); Smith ve diğerleri (2008) öğrencilerin siber zorbalığın kimin tarafından yapıldığının bilinmemesi nedeniyle bir yetişkine söylediklerinde siber zorbalığın engellenebileceğini düşünmediklerini ifade etmektedir.

Öğrencilerin siber zorbalığa maruz kaldıklarında yardım aramamalarının nedenleri arasında ailelerin bu durumu öğrendiklerinde bilişim ve teknolojik araçların kullanılmasına sınır getirme endişesi ve siber zorbalık okul dışında gerçekleştiği için öğretmenlerin siber zorbalığı engelleyemeyeceklerine inanmaları yer alabilir. Yine öğrencilerin siber zorbalığı yapan kişiyi söylediklerinde arkadaşlarının onları etiketlemelerinden korkmalarından ve yetişkinlere durumu bildirdiklerinde daha fazla siber zorbalığa maruz kalabilecekleri konusunda endişe duymaları yardım aramama davranışlarının nedenleri arasında gösterilebilir (Cassidy, Jackson ve Brown, 2009; Huang ve Chou, 2010; Juvonen ve Gross, 2008; Mishna vd., 2010).

Siber zorbalık yaşadıktan sonra siber mağdurların hüznün, utanç ve korku gibi duygusal tepkiler yaşadığı literatürde bildirilmiştir (Gimenez vd., 2015; Ortega vd., 2009). Bu tür duygular siber mağdurların yardım arama ya da birilerine deneyimlerinden bahsetmelerini engelleyebilir. Dolayısıyla bireyin sanal ortamda istemediği bir durumla karşılaştığı zaman duygusal olarak etkilenip sorunla başa çıkma yollarını dikkate almaması, ani kararlar vermesi, sorunla karşılaştığında onu çözmek için genellikle aklına gelen ilk yolu izlemesi, olası bir çözüm yolu üzerinde karar vermeye çalışırken seçeneklerimin başarı olasılığını değerlendirmemesi yardım arama davranışını etkilediği düşünülebilir. Bununla birlikte, siber zorbalık yaşadıktan sonra bireyin kendini güvende hissetmemesi aceleci bir davranış göstermesine yol açabilir. Bireylerin bilişim ve iletişim teknolojilerini kullanırken karşılaştığı sorunlar karşısında soruna odaklanması, sorunları çözmek için düşünüp plan yapması ve o planı yapabileceğine olan güveni yardım arama davranışında bulunmamasının nedeni olarak gösterilebilir.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında siber zorbalıkta mücadele etme davranışını, problem çözme becerilerinin kaçınan ve planlı yaklaşım boyutu, negatif bir düzeyde

ve anlamlı bir oranda yordadığı görülmektedir. Bir diğer ifade ile kaçınan ve planlı problem çözme yaklaşımı azaldıkça siber zorbalıkta mücadele etmenin yordayıcı etkisinin arttığı söylenebilir.

Siber zorbalık olayı yaşayan öğrencilerin bu davranışı yapan kişiyi arkadaş listesinden kaldırması, ona aynı şekilde karşılık vermesi ve onu durdurmaya çalışması (Price ve Dalgleish, 2010), kimliğini tespit etmek için saldırganın izini sürmesi (Stacey, 2009), belirli akran adlarını arkadaş listesinden kısıtlaması (Juvonen ve Gross, 2008), problemi çözmeye çalışması (Lodge ve Frydenberg, 2007) bu araştırma bulgusuyla benzerlik göstermektedir. Taştekin (2016) yaptığı çalışmada öğrencilerin siber zorbalıkla başa çıkmak için zorbalık yapanı engelleme ve konuşarak çözmeye çalıştıklarını ortaya çıkarmıştır.

Bireylerin bilişim ve iletişim teknolojilerini kullanırken karşılaştığı sorunlar karşısında kişileri arkadaş listesinden çıkarma, davranışının yanlış olduğu konusunda uyarma, neden böyle davrandığı hakkında konuşma ve böyle davranan kişilerin bu davranışını durdurmasını isteme gibi mücadeleci davranışlara yer vermeleri kaçınan problem çözme yöntemini daha az kullanmalarının nedenleri arasında değerlendirilebilir. Bununla birlikte bu sonuç siber mağdurların genellikle duygusal ve davranışsal sorunlara yol açmayacak fonksiyonel olan baş etme mekanizmaları kullanmalarının siber zorbalıkla başa çıkmada etkili olabileceği ön görülebilir.

Ayrıca bireylerin sanal ortamda ani problem durumlarında sorunu çabucak çözüme ulaştırarak siber zorbalığın oluşturabileceği olumsuz etkinin yayılmasını önlemek için anlık çözüm yöntemleri kullanabilirler. Bu durum da planlı yaklaşım tarzının daha az kullanılmasını nedeni olarak düşünülebilir.

Araştırma sonuçlarına göre siber zorbalıkta çevrimiçi güvenlik davranışını, problem çözme becerilerinin düşünen ve kaçınan yaklaşım boyutu, negatif bir düzeyde ve anlamlı bir oranda yordadığı görülmektedir. Bir diğer ifade ile düşünen ve kaçınan problem çözme yaklaşımı azaldıkça siber zorbalıkta çevrimiçi güvenlik davranışının yordayıcı etkisinin arttığı söylenebilir.

Araştırmanın bu sonucu alanyazındaki çalışma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Özer (2016) yaptığı çalışmada siber zorbalık karşısında öğrencilerin zorbalığı yapan kişiden gelen mesajları bloke etmek, kullandığı internet hesaplarının şifrelerini değiştirmek ve bilinmeyen ve özel numaralardan gelen aramaları cevaplamama gibi teknik yönü ağır basan başa çıkma stratejilerini kullanarak engellemeye çalıştığını bulmuştur.

Başka bir çalışmada, siber zorbalık olayı karşısında öğrencilerin kötüye kullanım bildirme ve göndereni engelleme gibi teknik çözümlerin kullanıldığı belirlenmiştir (Juvonen ve Gross, 2008; Perren ve ark., 2012). Sticca vd. , (2015) siber zorbalıkla mücadele için sanal ortamda bilgilerine kimin erişebileceğine seçme, siber zorbalık davranışında bulunan kişiyi engelleyerek artık kendisiyle iletişime geçmemesini

sağlama ve internet ortamında kendisi ile ilgili daha az bilgi vermek gibi teknik desteğin kullanılması gerektiğini ön plana çıkarmıştır.

Smith (2015) çevrimiçi hesabı değiştirmenin de siber zorbalıkla başa çıkmak için gerekli olduğunu bildirmiştir. Buna ek olarak, Wright (2016) siber mağdurların kötüye kullanımı rapor ederek veya bir web sitesinin yöneticilerine (veya kişileriyle) irtibat kurarak yetkilileri haberdar edebilme yoluyla çevrimiçi güvenlik tedbirleri alabileceklerini önermektedir.

Bireylerin bilişim ve iletişim teknolojilerini kullanırken karşılaştığı sorunlar karşısında, problemi anlamaya çalışması, her türlü bilgiyi dikkate alması, bir karar vermeye çalışırken araştırma yapması, belli bir çözüm planını uygulamaya koymadan önce nasıl bir sonuç vereceğini tahmin etmesi gibi düşünen yaklaşım tarzlarını kullanmaları çevrimiçi güvenlik tedbirlerini daha az kullanmasını sağlayabilmektedir.

Bireylerin kaçınan problem çözme becerileri azaldıkça daha çok çevrimiçi güvenlik tedbiri almalarının nedenleri olarak, sanal ortamda uyguladığı çözüm yollarının başarısız olması durumunda sebeplerini araştırması, sorunu çözmek için çaba göstermesi ve sorunu çözdükten sonra bu sorunu çözerken neyin işe yaradığını neyin işe yaramadığını ayrıntılı olarak düşünmesine bağlanabilir.

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak, araştırma verilerinin öz bildirme dayalı olarak toplanması gösterilebilir. İkinci olarak öğrencilerin siber zorbalıkla başa çıkmada kullandıkları davranışlar diğer bir sınırlılık olarak görülebilir. Yine araştırma verilerinin belli bir ildeki bazı okullardan alınması da araştırmanın başka bir sınırlılığı olarak düşünülebilir.

Bu çalışmada ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin problem çözme becerileri ile siber zorbalıkla başa çıkma davranışları arasındaki yordayıcı ilişkilere yönelik ulaşılan sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

Bu çalışmanın bulgularından öğrencilerin problem çözme becerilerinin siber zorbalıkla başa çıkma davranışlarını etkileyeceğine ilişkin hipotetik sonuçlar elde edilmiştir. Bu sonuçlardan doğrultusunda okullarda öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılabilir. Öğrenciler günlük yaşamlarında sık sık iletişim teknolojilerini kullandıkları için siber zorbalık davranışları tetikleyecek pek çok durumla karşılaşabilmektedirler. Bu nedenle problem çözme becerilerinin geliştirilmesi sanal ortamda karşılaşabilecekleri sorunlar karşısında strateji geliştirmesini sağlayabilir. Benzer bir şekilde öğrencilerin hangi siber zorbalık türünde ne tür başa çıkma stratejileri kullandıkları araştırılabilir. Araştırmacılar öğrencilerin sanal ortamda karşılaştıkları problemleri belirleyebilir. Yine daha sonraki çalışmalarda sanal ortamda karşılaşılan problem durumlarıyla öğrencilerin nasıl başa çıktıkları tespit edilebilir. Okullarda rehberlik servisi, öğrencilerin günlük hayatta karşılaşabilecekleri problemleri nasıl çözdüklerini inceleyebilir. Ayrıca öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları sorunları hangi problem çözme teknikleri kullanarak çözmeye çalıştıkları saptanabilir.

Kaynakça

- Agatston, P. W., Kowalski, R. & Limber, S. (2007). Students' perspectives on cyber bullying. *Journal of Adolescent Health, 41*(6), 59-60.
- Akbulut, Y. (2010). *Sosyal bilimlerde SPSS uygulamaları*. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- Arıcak, T., Siyahhan, S., Uzunhasanoglu, A., Sarıbeyoglu, S., Çıplak, S. & Yılmaz, N. (2008). Cyberbullying among Turkish adolescents. *Cyberpsychology & Behavior, 11*(3), 253-261.
- Ayas, T. & Horzum, M. B. (2012). On being cyber bully and victim among primary school students. *Elementary Education Online, 11*(2), 369-380.
- Belsey, B. (2007). Cyberbullying: A real and growing threat. *ATA Magazine, 88*(1), 14-21.
- Boyd, D. (2008). Why youth heart social network sites: The role of networked publics in teenage social life. In D. Buckingham (Ed.), *Youth, identity, and digital media* (pp. 142-199). Cambridge, MA: MIT Press.
- Bryant, J. A., Sanders-Jackson, A. & Smallwood, A. (2006). IMing, text messaging, and adolescent social networks. *Journal of Computer-Mediated Communications, 11*, 577-592.
- Burgess-Proctor, A., Patchin, J.W. & Hinduja, S. (2009). Cyberbullying and online harassment: Reconceptualizing the victimization of adolescent girls. In V. Garcia & J. Clifford (Eds.), *Female crime victims: Reality reconsidered*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (15. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık
- Cassidy, W., Jackson, M. & Brown, K. N. (2009). Sticks and stones can break my bones, but how can pixels hurt me? Students' experiences with cyberbullying. *School Psychology International, 30*(4), 383-402.
- Dehue, F., Bollman, C. & Völlink, T. (2008). Cyberbullying: Youngsters' experiences and parental perception. *Cyberpsychology & Behavior: The Impact of the Internet, Multimedia and Virtual Reality on Behavior and Society, 11*(2), 217-223.
- Eroğlu, Y. (2014). *Ergenlerde siber zorbalık ve mağduriyeti yordayan risk etmenlerini belirlemeye yönelik bütüncül bir model önerisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.

- Gimenez, G, A.M., Hunter, S.C., Durkin, K., Arnaiz, P. & Maquilon, J.J. (2015). The emotional impact of cyberbullying: Differences in perceptions and experiences as a function of role. *Computers & Education*, 82(1), 228-235.
- Gonzales, A. L. & Hancock, J. T. (2010). Mirror, mirror on my facebook wall: Effects of exposure to facebook on self-esteem. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 14(2), 79-83.
- Hinduja, S. & Patchin, J. (2007). Offline consequences of online victimization: School violence and delinquency. *Journal of School Violence*, 6(3), 89-112.
- Hinduja, S. & Patchin, J. W. (2009). *Bullying beyond the schoolyard: Preventing and responding to cyberbullying*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications (Corwin Press).
- Hrastinski, S. & Aghaee, N. (2012). How are campus students using social media to support their studies? An explorative interview study. *Education and Information Technologies*, 17(4), 451-464.
- Huang, Y. Y. & Chou, C. (2010). An analysis of multiple factors of cyberbullying among junior high school students in Taiwan. *Computers in Human Behavior*, 26(6), 1581-1590.
- Jose, P.E. & Vierling, A. (2018). Cybervictimisation of adolescents predicts higher rumination, which in turn, predicts worse sleep over time. *Journal of Adolescence* 68, 127-135.
- Juvonen, J. & Gross, E.F. (2008). Extending the school grounds? Bullying experiences in cyberspace. *Journal of School Health*, 78(9), 496-505.
- Karasar N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kowalski, R., Limber, S. & Agatston, P. (2008). *Cyber bullying: Bullying in the digital age*. Malden, MA: Blackwell.
- Lacey, B. (2007). *Social aggression: A study of internet harassment* (Unpublished doctoral dissertation). Long Island University.
- Lodge, J. & Frydenberg, E. (2007). Cyber-bullying in Australian schools: Profiles of adolescent coping and insights for school practitioners. *The Australian Educational and Developmental Psychologist*, 24(1), 45-58.
- Li, Q. (2006). Cyberbullying in schools: A research of gender differences. *School Psychology International*, 27, 157-170.
- Li, Q. (2010). Cyberbullying in high schools: A study of students' behaviors and beliefs about this new phenomenon. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 19(4), 372-392.
- Machackova, H., Cerna, A., Sevcikova, A., Dedkova, L. & Daneback K. (2013). Effectiveness of coping strategies for victims of cyberbullying.

- Cyberpsychology: *Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 7(3), article 5. <http://dx.doi.org/10.5817/CP2013-3-5>
- Mishna, F., Saini, M. ve Solomon, S. (2009). Ongoing and online: Children and youth's perceptions of cyber bullying. *Children and Youth Services Review*, 31, 1222- 1228.
- Mishna, F., Cook, C., Gadalla, T., Daciuk, J. & Solomon, S. (2010). Cyber bullying behaviors among middle and high school students. *American Journal of Orthopsychiatry*, 80(3), 362-374.
- Mitchell, K. J., Finkelhor, D. & Wolak, J. (2003). Victimization of youth on the internet. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 8, 1-39.
- Ortega, R., Elipe, P., Mora-Merchan, J.A., Calmaestra, J. & Vega, E. (2009). The emotional impact on victims of traditional bullying and cyberbullying: A study of Spanish adolescents. *Journal of Psychology*, 217(4), 197-204.
- Özer, G. (2016). *Ortaokul öğrencilerinin siber zorbalık yaşama düzeyleri ile siber zorbalığın öğrenciler üzerindeki etkileri ve öğrencilerin siber zorbalıkla baş etme stratejileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Parris, L., Varjas, K., Meyers, J. & Cutts, H. (2012). High school students' perceptions of coping with cyberbullying. *Youth & Society*, 44(2), 284-306.
- Peker, A., Özhan, M. B. & Eroğlu, Y. (2015). Ergenlere yönelik siber zorbalıkla başa çıkma ölçeği'nin geliştirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 12(1), 110-123.
- Perren, S., Corcoran, L., Cowie, H., Dehue, F., Garcia, D.J., McGuckin, C., Sevcikova, A., Tsatsou, P. & Vollink, T. (2012). Tackling cyberbullying: review of empirical evidence regarding successful responses by students, parents, and schools. *International Journal of Conflict and Violence*, 6(2), 283-92.
- Price, M. & Dalgleish, J. (2010). Cyberbullying Experiences, impacts and coping strategies as described by Australian young people. *Youth Studies Australia*, 29(2), 51-59.
- Riebel, J., Jaeger, R.S. & Fischer, U.C. (2009). Cyberbullying in Germany—an exploration of prevalence, overlapping with real life bullying and coping strategies. *Psychology Science Quarterly*, 51, 298-314.
- Slonje, R. & Smith, P.K. (2008). Cyberbullying: Another main type of bullying? *Scandinavian Journal of Psychology*, 49, 147-154.
- Smith, P.K. (2015). The nature of cyberbullying and what we can do about it. *Journal of Research in Special Educational Needs*, 15(3), 176-184.

- Smith, P.K., Mahdavi, J., Carvalho, M., Fisher, S., Russell, S.& Tippett, N. (2008). Cyberbullying, its nature, and impact in secondary school pupils. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49, 376-385.
- Stacey, E. (2009). Research into cyberbullying: Student perspectives on cybersafe learning Environments. *Informatics in Education-An International Journal*, 8, 115-130.
- Sticca, F., Machmutow, K., Stauber, A., Perren, S., Palladino, B.E., Nocentini, A., Menesini, E., Corcoran, L. & Mc Guckin, C. (2015). The coping with cyberbullying questionnaire: Development of a new measure. *Societies*, 5, 515-536.
- Sittichai, R. & Tudkea, T. (2015). *Cyberbullying behavior for youth in the three Southern Border Provinces of Thailand* (Research report). Pattani: Faculty of Humanities and Social Sciences Prince of Songkla University
- Şahin, N., Şahin, N. H. & Heppner, P. P. (1993). The psychometric properties of the problem solving inventory. *Cognitive Therapy and Research*, 17, 379-396.
- Taştekin, E. (2016). *Ergenlerin arkadaşlık ilişkileri ve benlik saygısı ile siber zorbalık ve siber mağduriyet arasındaki ilişkiler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- Tokunaga, R. S. (2010). Following you home from school: a critical review and synthesis of research on cyberbullying victimization. *Computers in Human Behavior*, 26(3), 277-287.
- Wachs, S., Wolf, K.D. & Pan, C.C. (2012). Cybergrooming: Risk factors, coping strategies and associations with cyberbullying. *Psicothema*, 24(4), 628-633.
- Wright, M.F. (2016). Cybervictims' emotional responses, attributions, and coping strategies for cyber victimization: A qualitative approach. *Safer Communities*, 15(3), 160-169.
- Vollink, T., Bolman, C. W., Dehue, F. & Jacobs, N. C. L. (2013). Coping with cyberbullying: Differences between victims, bully-victims, and children not involved in bullying. *Journal of Community and Applied Social Psychology*, 23, 7-24.
- Ybarra, M. L. & Mitchell, K. J. (2004). Youth engaging in online harassment: Associations with caregiver-child relationships, Internet use, and personal characteristics. *Journal of Adolescence*, 27, 319-336.
- Yaman, E. & Peker, A. (2012). Ergenlerin siber zorbalık ve siber mağduriyete ilişkin algıları. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(3), 819-833.

Extended Abstract

Today, electronic communication tools seem to be necessary for the social interaction of young people. The Internet can provide personal and critical thinking skills such as social support, identity research, information exchange, academic support, and educational benefits from intercultural interactions around the world, among children and young people. These developments make new friendships for teenagers; knowledge provides important opportunities for reaching and sharing and self-discovery in a short period of time (Eroğlu, 2014).

Unfortunately, the internet, mobile phones and other means of communication can lead young people to engage in less desirable social activities, including transmitting aggressive and harmful messages. The Internet and other communication technologies are putting children and young people at risk of being exposed to bullying online. When using these technologies, it is about malicious uses that mean cyberbullying such as humiliating, ridiculing, threatening other people, unauthorized use of social sharing accounts.

Cyber bullying occurs through the use of different technologies, including the use of emails, blogs, websites, chat rooms, mobile phones, instant messaging, video images, text messages, and online games. Cyber bullying can come in a variety of forms, such as online debates such as mutual accusations, harassment, libel, imitation, explanation, fraud, exclusion and network monitoring. Lacey (2007) sees bulimia as a bullying using information and communication technologies and defines it as a type of social aggression.

Cyberbullying has become a growing problem also in bullying schools. The determination of the ability to cope is thought to contribute to intervention studies. Do adolescents' problem-solving skills significantly predict their coping behavior with cyberbullying?

This general problem has been searched for answers to the following sub-problems.

- 1.1. Are problem solving skills at a meaningful level helping the search for social support of cyber bullying behaviors?
- 1.2. Are problem-solving abilities at a meaningful level helping the search for help with bullying behaviors?
- 1.3. Are problem-solving abilities at the level of struggling with cyber bullying behavior at a meaningful level?
- 1.4. Are problem solving abilities at a meaningful level guiding the online safety dimension of cyber bullying behavior?

The study population of the study is composed of students who are educated in the secondary education institutions in Kars province center in the 2015-2016 school year. The research was carried out with 412 students attending the 9th, 10th, 11th and 12th classes in the province of Kars in 2015-2016 academic year. Students

were randomly selected from both branch and classroom lists. The sample of the study is distributed between 14 and 19 years of age. When the distribution of the students according to their genders are examined, it is seen that the ratio of the girls is approximately 63% and the proportion of the males is 37%. When the distribution of students according to class level is examined, it is seen that approximately 32% of 9th grade, 31% of 10th grade, 18% of 11th grade and 19% of 12th grade are seen. Personal information form, Problem Solving Skills Questionnaire, The Scale on Coping with Cyber Bullying towards Adolescents were used as data collection tools in the study. Pearson Correlation Analysis, Multiple Linear Regression Analysis were used on the data obtained in the research. Analyzes were performed in the SPSS 22.00 program.

As a result of the researches, it is observed that the correlations between problem solving abilities and cyber bullying coping behaviors are low, negative and meaningful. It is only at this level that there is no significant relationship between the rushing approach subscale of problem solving skills and the social support seeking subscales of cyber bullying behavior. Taking this into account in the regression analysis, the hasty approach has not been included in the analysis process.

According to the results of the research, it is seen that the cyber bullying behaviors behave in the social support search sub-dimension and the problem solving skills scale only the self-assured approach dimension in a negative level and in a meaningful way. In other words, as the self-confident problem solving approach increases, the predictive effect of seeking social support decreases.

According to the results of the research, it is observed that the supportive search subscale of cyber bullying behavior and the problem solving skills scale only predicted the planned and hasty approach dimension at a negative level and in a meaningful manner. In other words, it can be said that the predictive effect of looking for a planned and hasty problem solving approach is not enough.

When the results of the research are examined, it is seen that the challenge subscale of the bullying problem behaviors predicts only the avoidant and planned approach dimension of the problem solving ability scale at a negative level and in a meaningful manner. In other words, it can be said that the predictive effect of fighting with decreasing evasive and planned problem solving approach increases.

According to the results of the research, it is seen that the cyber bullying behaviors of the online safety subscale problem solving ability scale only found a negligible and meaningful aspect of the thinking and evasive approach dimension. In other words, it can be said that the predictive effect of online security coping behavior increases as the approach of thinking and avoiding problem solving decreases.